

TOIMENPIDEALOITE 136/2001 vp

Omaishoitojärjestelmän kehittäminen

Eduskunnalle

Omaishoito on yhteiskunnan kannalta yksi merkittävä tulevaisuuden hoitomuoto avuntarpeen kasvaessa väestön ikääntymisen myötä. Siksi omaishoito tuleekin ottaa järjestelmällisesti yhdeksi avohoidon ja palvelun kehittämiskohteeksi.

Tavoitteena tulee olla omaishoitojärjestelmä, jolla taataan omaishoitajille kohtuullinen korvaus heidän tekemästään hoitotyöstä. Kuntien välisten erojen poistamiseksi omaishoidon saannin vähimmäisehdot on syytä normittaa. Samoin on purettava ne sosiaali- ja talouspoliittiset loukut, joita tänä päivänä omaishoidon osalta näköjään on olemassa. Yhtenä tällaisena ns. loukkuna tai sitten vääjänä laintulkintana on mielestäni se, että omaishoidettavalta voidaan periä sosiaalipalvelumaksua siitä, että lähiomainen saa omaishoidon tukea kunnalta. Tätä maksua peritään siinäkin tilanteessa, että henkilö ei saa tai ota vastaan mitään muuta sosiaalipalvelua kuin lähiomaisen antamaa omaishoitoa.

Esimerkkitapauksessa äiti hoitaa kehitysvammaista aikuista lastaan. Hoidettava saa eläkettä 2 641 markkaa kuukaudessa sekä hoitotukea 1 471 markkaa kuukaudessa. Äidin saama omaishoidon tuki on 2 489 markkaa kuukaudessa. Kunta perii sosiaalipalvelumaksua äidin antamasta hoidosta tässä tapauksessa 451,36 markkaa kuukaudessa.

Sitten toinen esimerkki: Yksinhoitajaäiti hoitaa 21-vuotiasta kehitysvammaista poikaansa kotona omaishoidon tuella saaden korvausta 2 489 markkaa kuukaudessa. Verojen jälkeen hänelle jää käteen 1 889 markkaa kuukaudessa.

Hoidettavan pojan eläke ja hoitotuki ovat yhteensä 3 376 markkaa kuukaudessa. Poika joutuu maksamaan sosiaalipalvelumaksua 245,28 markkaa kuukaudessa siitä, että hänen äitinsä on katsonut parhaimmaksi pitää huolta pojastaan kotona eikä viedä häntä laitokseen.

Lisäksi maksujen perinnän suhteen myös esimerkkikunnan sisällä on poikkeavuuksia. Aikaisemmin kyseistä sosiaalipalvelumaksua perittiin kunnan päättämän "oman hinnoittelun" mukaan. Monet omaishoitajat ja hoidettavat ovatkin ihmetelleet, voiko yleensä maksua periä ollenkaan, mutta jos se on mahdollista, niin voiko maksu olla suurempi kuin sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain (734/1992) 1 §:ssä. Toisaalta on syntynyt myös kysymys siitä, miksi sosiaali- ja terveydenhuollon maksuista annettuun asetukseen ei ole otettu erityissäänöksiä omaishoidon tuen osalta, vai onko niin, ettei kyseisiä maksuja ole edes ajateltu käytettäväksi omaishoidosta perittävänä sosiaalipalvelumaksuina?

Joissakin tapauksissa voi käydä myös niin, että jos kyseistä maksuasetusta sovelletaan omaishoidosta perittävänä sosiaalipalvelumaksuna, niin sosiaalipalvelumaksu nouseekin niin suureksi, ettei perheelle jää omaishoidon tuesta verotuksen jälkeen mitään käteen. Pahimmillaan tilanne voi silloin johtaa siihen, että kyseinen henkilö viedäänkin laitokseen mikä ei voi olla tämän henkilön, perheen tai yhteiskunnankaan etu.

Koska kyseisiä epäkohtia ja mitä ihmeellisimpiä tulkintoja näyttää jatkuvasti tulevan esiin, onkin tärkeää, että hallitus ryhtyisi mahdollisim-

man pikaisesti toimiin, joilla omaishoidon säännöstö, lait ja asetukset muokattaisiin omaishoitoa kannustavaan suuntaan.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että hallitus nopealla aikataululla tuo esityksen, jolla selkeästi ohjeistetaan, missä tilanteissa omaishoidettavalta

henkilöltä voi yleensäkin periä sosiaalipalvelumaksuja ja

että hallitus tuo mahdollisimman pikaisesti eduskunnalle esityksen, jolla koko omaishoitojärjestelmä uudistetaan siten, että omaishoito tulee olemaan selkeä vaihtoehto laitoshoidolle ja myös yksi taloudellisesti kannattava avohoito-vaihtoehto muiden vaihtoehtojen joukossa.

Helsingissä 30 päivänä toukokuuta 2001

Esa Lahtela /sd